

Kommunedelplan for naturmangfald
Surnadal kommune
2024

Innleiing

Bakgrunn

Naturen gir oss økosystemtenester som mat, trevirke, medisin, reint vatn, rein luft, nedbryting av avfall, pollinering og område for rekreasjon, men den har også ein eigenverdi. Naturen er i tillegg viktig i eit folkehelseperspektiv.

Ifølge komuneplana sin samfunnsdel for perioden 2020 - 2032 er tap av naturmangfold ei av dei største utfordringane vi står ovanfor. Skal vi kunne møte denne utfordringa må vi ta kunnskapsbaserte og bevisste val. I desember 2020 gjorde Surnadal kommunestyre vedtak om å utarbeide kommunedelplan for naturmangfold.

Miljødirektoratet ga i januar 2021 kommunane moglegheit til å söke om tilskot til å utarbeide kommunedelplan for naturmangfold, og Surnadal fekk kr. 125.000 til dette. Grunngjeving for tildeling av tilskotet var:

"Tilskuddet skal gå til å utarbeide en egen kommunedelplan for naturmangfold som et virkemiddel for å sette naturmangfoldet på den lokalpolitiske dagsorden og etablere en lokal forankring og medvirkning i utvelgelsen av viktige naturområder i kommunen. Planen skal være utformet som en tematisk kommunedelplan."

Statens si tildeling av tilskot til utarbeiding av kommunedelplan er forankra i St. Melding. 14 (2015-16) Natur for livet. Norsk handlingsplan for naturmangfold.

Nauståfossen Foto: Janne Bøklepp

Mål

Kommunedelplana skal vere eit verkemiddel for å sette naturmangfaldet på den lokalpolitiske dagsorden, samt danne lokal forankring og medverknad i utveljing av viktige naturområde i kommunen. Den skal styrke kunnskapsgrunnlaget for politiske og administrative avgjerder, skape forutsigbarheit for forvaltninga, grunneigarar og utbyggjarar, og vere ein reiskap for å synleggjere naturmangfald som ressurs.

Målsettingar, strategiar og tiltak vil konkretisere korleis Surnadal kommune skal jobbe med å ta vare på naturmangfaldet. Planen skal vektleggast ved utarbeiding og oppfølging av øvrig planverk, samt innan saksbehandling og kommunal drift. Planen er tverrsektoriell og vil gjelde for alle kommunale einingar og tenesteområde. Planen vil særleg vere viktig ved kommande rullering av kommuneplanen sin arealdel.

Planen er ikkje juridisk bindande, men retningsgivande for kommunen.

Prosess - organisering og medverknad

Planprosessen

Planprosessen er gjennomført i samsvar med reglane i plan- og bygningslova.

Varsel om oppstart av arbeidet var gjort samtidig med at planprogrammet vart sendt ut på høyring og lagt ut til offentleg ettersyn. Melding om oppstart av planarbeidet og planprogrammet var gjort tilgjengeleg gjennom Facebook og på Trollheimsporten.

Aktuelle interesseorganisasjonar og enkeltpersonar med fagkunnskap har fått eit særskilt varsel om planarbeidet.

Hovedutval for tenesteutvikling vedtok i møte **8. februar 2024** sak 2/24 å legge forslag til kommunedelplan ut til offentleg ettersyn, samt sende plana på høyring. Høyningsperioden er sett til 6 veker.

Organisering

Eining for Areal- og naturforvaltning har hatt ansvar for utarbeiding av planen. Administrativ arbeidsgruppe har bestått av:

Elin Lysø Moen (jordbruk), Tore Gjul (skogbruk), Staffan Sandberg (miljøvern) og Håvard Stensønes (plan). Hovudutval for Miljø, Areal og Teknikk (MAT) har vore styringsgruppe for planarbeidet.

Medverknad

Ein viktig del i planarbeidet var å informere om naturmangfald, skape ei bevisstgjering på kva naturmangfald er, og kvifor det er viktig å ta vare på naturmangfald. Det vart laga ein plan for medverknad for å sikre at flest mogleg av kommunen sine innbyggjarar vart involvert i arbeidet. Det vart laga ei spørjeundersøking og det vart arrangert temakveld om naturmangfald i biblioteket. Naturmangfald var tema på Kløverstukveld for landbruksnæringa i mars 2023.

Barn og unge

8. trinn ved ungdomsskulen i Surnadal besøkte Bærekraftsenteret for arealforvaltning og naturmangfold på Tingvoll 8. juni 2022, for ein temadag om naturmangfold. Temadagen passa inn i skulen si læreplan, og var godt motteke av skulelevane.

Politikaropplæring

Det var arrangert ein felles workshop for politikarar i Surnadal, Sunndal og Tingvoll 20. september 2022, med tema naturmangfold. Fokus var på arealplanlegging og arealendringar som følge av utbygging. Det var nyttig å drøfte arealsaker på tvers av kommunegrensene, samt utveksle erfaringar.

Samarbeid med nabokommunar

Tingvoll og Sunndal kommune utarbeidde kommunedelplan for naturmangfold samtidig som Surnadal. Kommunane har hatt fellesmøte og gjort ein del felles arbeid, både med planprogram og felles opplegg for medverknad for politikarar og barn og unge. Det vart i tillegg laga ein felles [infovideo om naturmangfold](#).

Forholdet til andre planer

Nasjonale

Stortinget har vedteke ei stortingsmelding med ein plan for å ta vare på norsk naturmangfold:

[Natur for livet](#) – norsk handlingsplan for naturmangfold. I meldinga er det lagt føringar for norsk naturforvaltning framover, med konkrete mål om blant anna 10 prosent skogvern, at fleire kulturlandskap sikrast skjøtsel, opptrapping av restaurering av natur og ein eigen handlingsplan for sjøfuglar.

Handlingsplanen seier også at det skal utviklast mål for “god tilstand” for dei ulike økosistema i norsk natur. Når ein veit kva som definerast som god tilstand skal regjeringa utvikle verkemidlar for at økosistema skal nå denne tilstanden. Det kan vere endringar av lover, nye forskrifter, krav om nye planer, krav til korleis vi planlegg for utbygging, eller nye verneområde.

Regionale

I [Fylkesplan for bærekraftfylket Møre og Romsdal 2021-2024](#) er eit av utviklingsmåla å bli miljøfylke nr. 1.

Her står det nemnt fleire fylkesplanmål for miljøfylket:

- Redusere klimagassutsleppa slik at fylket er klimanøytralt i 2030, og bidra til 55 % kutt i ikkje-kvotepliktig sektor.
- Forvalte sjø- og landareala slik at det blir lagt til rette for berekraft og verdiskaping, basert på en arealbruk som avgrensar behovet for transport, og hindrar unødvendige landskapsinngrep.

- Ha god tilstand på 90 % av økosystema både på land og i vatn, og stoppe tap av naturtypar og artar.
- Bevare viktige landskap, og redusere tapet av verdifulle kulturminner og kulturmiljø til under 0,4 % åleg.

Fylkesplanen er også retningsgivande for kommunal planlegging.

Lokale

Kommuneplan for Surnadal 2020 - 2032 - Samfunnsdel

Kommuneplanen er det overordna og langsiktige styringsdokumentet for Surnadal kommune, og angår alle som bur og jobbar i kommunen. Samfunnssdelen viser korleis vi skal utvikle tenestene, legge til rette for samfunnsutvikling og løyse oppgåvene. Planen tek stilling til langsiktige utfordringar, fastsett mål og strategiar for kommunen og er grunnlag for sektorane sine planar og oppgåver. Det er økonomiplana som utgjer kommuneplanens handlingsdel.

Kommuneplanen sin arealdel var siste vedteke i 2017. [Dokument finn ein på heimesida til kommunen.](#)

Kommuneplanen sin arealdel legg fôringar for arealbruken og er slik viktig for naturmangfaldet. Kommuneplanen sin arealdel viser i kva område ein kan forvente arealendringar, og kvar ein ønsker å behalde naturen uberørt. Plana inneholder ei rekke ulike arealbruksformål og hensynssoner:

Friområde – *grøntstruktur:*
Samanhengande grøntdrag, grøne lunger, turvegar og område for leik og rekreasjon skal ivaretakast og ideelt styrkast. I grøntstrukturformålet ligg også naturområde – viktige naturtypar (nasjonalt viktige).

Landbruk-, natur- og friluftsområde samt reindrift (LNFR)
Omfattar areal som hovudsakleg skal brukast til landbruksproduksjon, skogbruk og reindrift og/eller som skal forbli naturområde/område som er spesielt viktig for friluftslivet. Størsteparten av Surnadal kommune er avsett til LNFR-område, det vil si ubebygde områder (skog, fjell nasjonalparkar o.l.).

Bruk og vern av sjø og vassdrag

Brukast for å planlegge både sjøareala og overgangen mellom sjø og land. Arealformålet delast inn i område for ferdsel, farleier, småbåthamn, fiske, akvakultur, drikkevatn, natur- og friluftsliv.

Hensynssone med særleg hensyn til landbruk, reindrift, friluftsliv, landskap eller bevaring av naturmiljø eller kulturmiljø.

Bebygelse og anlegg og Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur seier noko om kor ein i dag og framtida kan forvente arealinngrep.

Naturmangfald

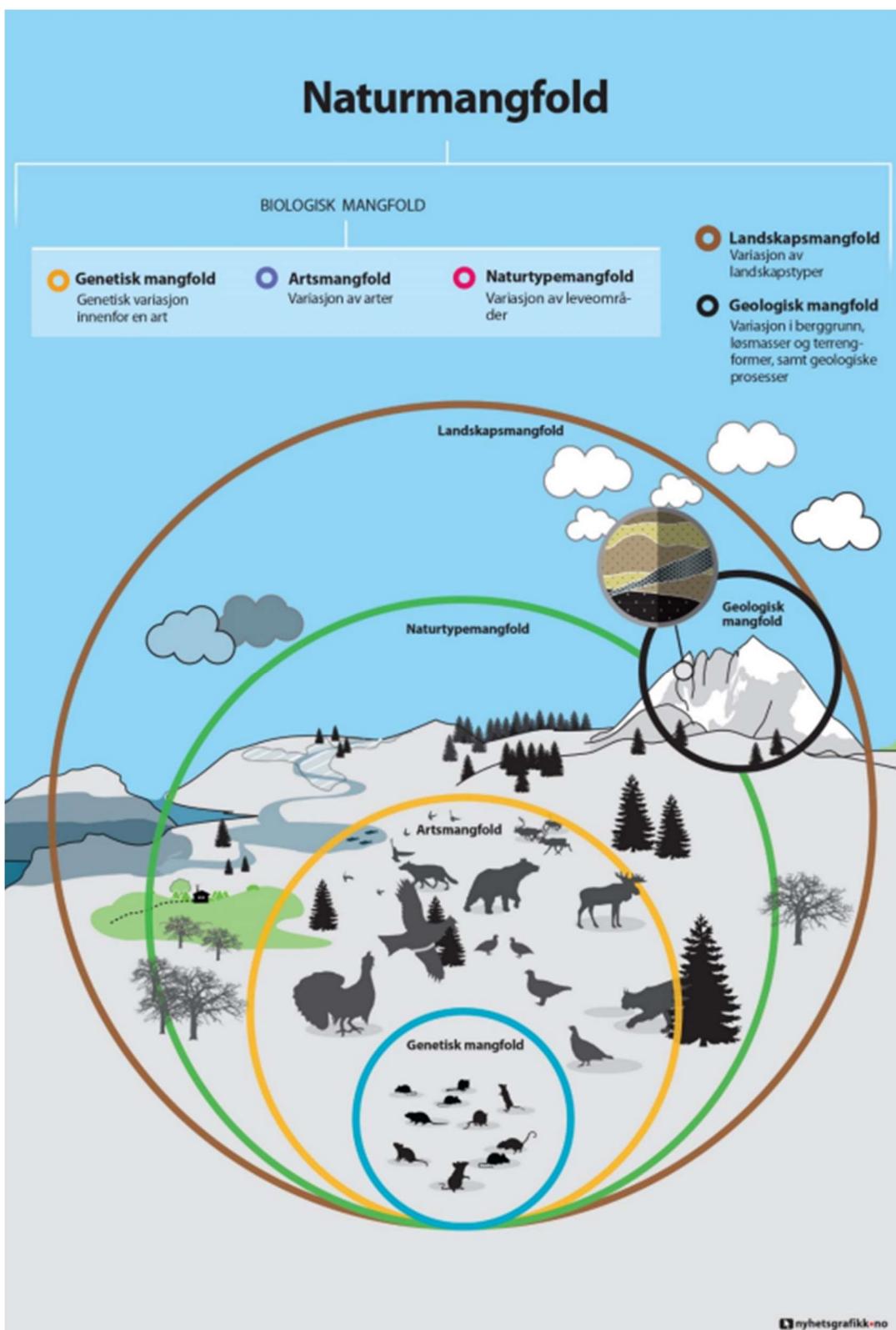
Kva er naturmangfald?

Naturmangfald er summen av mangfaldet i naturen og består av biologisk mangfald, landskapsmessig mangfald og geologisk mangfald. Det vil seie forskjellane innanfor ein art, mellom alle artane og mellom økosistema dei lever i.

Biologisk mangfald er mangfaldet av økosystem, artar og genetisk variasjon innanfor artane, og dei økologiske samanhengande mellom desse komponentane.

Landskapsmessig mangfald er mangfaldet av landskapstypar, det vil seie landskap med eigne særtrekk. Ein landskapstype er ein einsarta type landskap med fellestrekke i innhald, samansettning og form.

Geologisk mangfald er variasjonane i berggrunn, mineral, lausmassar, landformer og prosessane som skapar dei. Det geologiske mangfaldet er igjen kjelde til variasjon i biologisk mangfald, natur- og kulturlandskap. Geologisk mangfald viser oss geologiske fenomen, prosessar eller ressursar.

Kilde: Veileder Naturmangfoldloven kap II, Klima- og miljødepartementet

«Natur i Norge» (NiN) er eit type- og framstillingssystem for all variasjon i naturen. NiN handterer også naturvariasjonen på ulike skalaer gjennom dei såkalla «Naturmangfaldnivå», frå storskala landskapstypar til alle livsmedium, ned til barken på eit tre.

Kvifor er naturmangfold viktig?

Artar har ulike funksjonar, slik som å pollinere, fiksere nitrogen, spreie frø, bryte ned organisk materiale, blande jorda, ete andre artar og produsere biomasse. Kvar og ein har si rolle. Aldersvariasjon på tre, og mangfold av ulike treslag påverkar kva slags fuglar som hekkar i skogen. Om skogen blir einsarta med berre tre i same alder og treslag, som hoggast samtidig, påverkast også insektlivet, talet på soppar som også fungerer som nedbrytarar og talet på mose- og lavartar.

Om vi fjernar fjærmyggen får ikkje auren mat. Om vi fjernar frosken blir ikkje insekt regulert.

Forsking har også vist at artsmangfold gjer naturen meir robust, noko som betyr motstandskraft mot endring og raskare evne til å hente seg etter forstyrring.

Økosistema gir også naturleg forsvar mot storm og flaum, og er derfor både viktige for å motverke klimaendringar og for å verne mot verknadane av klimaendringar.

All natur har ein eigenverdi. I tillegg gir den oss livsviktige produkt som mat, klede, byggjematerialar, medisinar og brensel. Velfungerande økosystem leverer også tenester som reint vatn, rein luft, opptak av klimagassen CO₂ og pollinering av blomster, som er avgjeraende for matproduksjon.

Naturopplevelingar gir oss glede og trivsel, og mindre naturopplevelingar og mindre friluftsliv kan gi oss dårlagare helse.

Sjølv om velfungerande økosystem er heilt avgjeraende for livet på jorda, har nesten ingen av tenestene som økosistema gir oss, ein pris i kroner og øre. Viktige funksjonar i naturen kan derfor lett bli oversett når vi tek avgjersler som kan påverke naturmangfaldet.

Kommunedelplan for naturmangfald

Bekk med mange svingar reinsar vatnet frå Fv 670 før det renn ut i Søya. Myra lagrar karbondioksid og dempar flom. Skogen gir tømmer, fangar karbondioksid og dempar flom. Tre mellom Fv 670 og husa dempar støy og fjernar støv. Laksefiske i Søya gir rekreasjon og næringsinntekter for grunneigarar. Tre langs vassdrag fangar opp næringsstoff og er levestad for insekt som fell ned i vatnet og blir til mat for fisk. Jorda gir mat. Blomstrar langs kantane av jorda gir mat til pollinerande insekt når frukttre ikkje er i blomstring.

Økosystem

Eit økosystem er ein naturtype med organismar tilpassa eit bestemt naturmiljø. Det er stor avhengigheit og gjensidig påverknad mellom dei ulike organismane og mellom organismane og miljøet innan det same økosystemet. Mellom ulike økosystem er det mindre som knyter organismane saman. Eit økosystem blir dermed ein naturtype som kjenneteiknast av bestemte organismar og miljøforhold.

Eit økosystem kan vere lite – som ein pytt, større – som ein skog, eller seiast å omfatte heile biosfæren, det vil seie den del av jorda (jord, vatn, luft) der levande organismar kan eksistere.

Naturmangfaldet i Surnadal kommune

Surnadal kommune har store naturverdiar og eit variert naturmangfald. Antal påviste raudlisteartar er høgt, og for fleire artar har kommunen eit viktig forvaltningsansvar. Det same gjeld og for fleire naturtypar.

Dette kapittelet oppsummerer noko av dette naturmangfaldet. I kapittel 5 er det lenker til kart og nettsider som kan gi meir detaljert informasjon om dei ulike teamaa og områda.

Artsmangfald

I Artsdatabanken sitt artskart er det registrert meir enn 150 000 artsfunn i Surnadal kommune og artane viser stor økologisk spennvidde.

Artane på Raudlista blir kalla raudlisteartar, og er vurdert til ein av følgjande kategoriar: regionalt utdødd, kritisk trua, sterkt trua, sårbar, nær trua eller datamangel. Dei resterande artane er vurdert som livskraftig, og står ikkje på Raudlista.

Sårbare artar er artar som står i reel fare for å bli sterkt trua eller kritisk trua i relativt nær framtid.

Artar i kategorien kritisk trua, sterkt trua eller sårbar blir kalla trua artar. Desse artane har høg til ekstrem høg risiko for å døy ut frå Noreg om dei rådande forholda held fram.

Tabell 1 viser tal på artsfunn registrert i Surnadal kommune innanfor kvar kategori. Totalt er det rett i overkant av 140 000 artsfunn i Surnadal kommune per 12.05.2023 av trua arter. Kilde: www.artskart.artsdatabanken.no

Raudlistekategoriar	Tal på observasjonar	Tal på arter
---------------------	----------------------	--------------

Kommunedelplan for naturmangfald

Regionalt utdødd (RE)	1	1
Kritisk trua (CR)	1 455	11
Sterkt trua (EN)	2 199	32
Sårbar (VU)	10 278	95
Nær trua (NT)	10 152	151
Livskraftig (LC)	121 127	3 180
Sum	145 212	3 470

Verna område

Verneområde er område der styresmaktene har bestemt at naturen skal vernast mot inngrep eller forstyrring.

Verneområde på land, vassdrag og i sjø skal etter Naturmangfaldlova bidra til bevaring av:

- a) variasjonsbreidda av naturtypar og landskap,
- b) artar og genetisk mangfold,
- c) trua natur og økologiske funksjonsområde for prioriterte artar,
- d) større intakte økosystem, også slik at dei kan vere tilgjengelege for enkelt friluftsliv,
- e) område med særskilte naturhistoriske verdiar,
- f) natur prega av menneskeleg bruk gjennom tidene (kulturlandskap) eller som også har kulturhistoriske verdiar, og tilrettelegging for bruk som bidrar til å oppretthalde naturverdiane,
- g) økologiske og landskapsmessige samanhengen nasjonalt og internasjonalt, eller
- h) referanseområde for å følge utviklinga i naturen.

I tillegg er dei mange verneområda der ferdsel er lov, viktige rekreasjonsområde for menneske og bidreg på den måten til trivsel, auka livskvalitet og betre helse.

Ulike reglar gjeld for dei forskjellige typane verneområde, som nasjonalparkar, landskapsvernombåde og naturreservat.

Nasjonalparkar

Ein [nasjonalpark](#) er eit større naturområde som er verna mot inngrep som i vesentleg grad kan endre naturforholda. Områda er utvald fordi dei inneheld nærest urørt, eigenarta eller særleg vakker natur. Nasjonalparkane er viktige for det biologiske mangfaldet av planter, fuglar og dyr. Dei er også ein viktig del av norsk friluftsliv.

Dei store verneområda sikrar at samspelet i naturen ikkje blir forstyrra, og dei er ein viktig del av arbeidet med å hindre at planter og dyr blir utrydda.

Det er ingen nasjonalparkar i Surnadal kommune.

Landskapsvernområde

Landskapsvernområde er natur- eller kulturlandskap med stor økologisk, kulturell eller opplevingsmessig verdi. Til landskapet reknast også kulturminne som bidreg til landskapet sin eigenart.

Bevaring av landskapsbildet og landskapsopplevelingen er ei sentral målsetting ved oppretting av landskapsvernområde. I nokre landskapsvernområde er også bestemte delar av dyre- eller plantelivet verna.

I Surnadal kommune er det eit landskapsvernområde:

- [Trollheimen landskapsvernområde](#). Dette området er totalt på omlag 1.209.100 dekar. Omlag 488.160 dekar av Trollheimen landskapsvernområde ligg i Surnadal kommune.

Naturreservat

Naturreservat er den strengaste forma for områdevern etter naturmangfaldlova. Dette er eit område som inneholder trua, sjeldan eller sårbar natur, representerer ein bestemt naturtype, har ei særleg betydning for biologisk mangfald, utgjer ein spesiell geologisk førekomst, eller har særskilt naturvitenskapelig verdi.

Tabell 2. Naturreservat i Surnadal kommune pr. 12.05.2023. (Klikk på namnet for å få fram fleire opplysningar)

Offisielt namn	Verneplan	Areal i Surnadal kommune (dekar)
<u>Almbekken naturreservat</u>	Skogvern	376
<u>Brøskjahagan naturreservat</u>	Skogvern	473
<u>Brøskjalia naturreservat</u>	Verneplan for edellauvskog/rike lauvskogar	75
<u>Bøfjordholmane naturreservat</u>	Verneplan for sjøfugl	335
<u>Geitåa naturreservat</u>	Skogvern	429
<u>Grønkjølen naturreservat</u>	Verneplan for myr	327
<u>Høgmyran naturreservat</u>	Verneplan for myr	2240
<u>Kallset naturreservat</u>	Verneplan for edellauvskog/rike	1229

	lauvskogar	
<u>Prestgardselva naturreservat</u>	Verneplan for myr	4084
<u>Skjoralia naturreservat</u>	Skogvern	137
<u>Surna naturreservat</u>	Verneplan for våtmark	917
<u>Svartåmoen naturreservat</u>	Skogvern	11723
<u>Svorkalia naturreservat</u>	Verneplan for edellauvskog/rike lauvskogar	103
<u>Søysetøran naturreservat</u>	Verneplan havstrand og elveos	329
<u>Todalsøran naturreservat</u>	Verneplan havstrand og elveos	378
<u>Tågdalen naturreservat</u>	Verneplan for myr	1457
	Sum	24612

Anna vern

Mange verneområde er oppretta for å beskytte leveområda til bestemte dyreartar eller planter. Da blir arealet ofte rekna for å vera eit økologisk funksjonsområde for ein eller fleire artar.

Nokre eksempel på slike funksjonsområde er gyteområde, oppvekstområde, vandrings- og trekkruter, beiteområde, hiområde, myte- eller hårfellingsområde, spill- eller paringsområde og yngleområde. Slike verneområde blir kalla biotopvernområde.

I tidlegare lovverk vart det brukt enda fleire verneformer, som naturminne, fleire typar av biotopvern og artsfredingar. Ved eventuelle revisjonar av verneforskriftene vil dei bli vedtekne etter naturmangfaldslova og tilpassa verneformer som gjeld i dag.

I Surnadal kommune er det eit verneområde som kjem inn under "Anna vern". Det er:

- [Surna dyrelivsfredingsområde](#). Artsvern. Område utgjer omlag 7170 dekar.

Viktige naturtypar, inkludert utvalgte naturtypar

Ein naturtype er ein einsarta type natur. Den omfattar alle levande organismar og dei miljøfaktorane som verkar der. Naturtypar er sentrale for å ivareta artsmangfaldet, variasjonsbreidda og dei økologiske samanhengande i norsk natur.

Naturtypar - DN-håndbok 13:

Kommunedelplan for naturmangfald

I Surnadal kommune er det registrert 320 naturtyper (Naturtyper - DN-håndbok 13), kor 16 av desse er utvalde naturtyper og mange av desse er vurdert til å vere viktig og svært viktig. Dette viser den store variasjonen og dei store verdiane som finst i naturen i kommunen.

Tabell 4. Oversikt over tal på naturtypelokalitetar innanfor kvar verdsetting per 12.05.2023. (Klikk på talet for å få fram fleire opplysingar)

Lokalt viktig	Viktig	Svært viktig
110	135	75

Naturtyper - Miljødirektoratets instruks:

I tillegg er det registrert 315 naturtyper etter NIN-systemet (Naturtyper - Miljødirektoratets instruks) i kommunen.

Tabell 5. Oversikt over tal på naturtypelokalitetar innanfor kvar verdsetting pr 12.05.2023. (Klikk på talet for å få fram fleire opplysingar)

Veldig låg kvalitet	Låg kvalitet	Moderat kvalitet	Høg kvalitet	Veldig høg kvalitet
1	56	127	102	29

Naturtyper - DN-håndbok 19:

Det er også registrert 27 marine naturtyper (Naturtyper - DN-håndbok 19).

Tabell 6. Oversikt over tal på naturtypelokalitetar innanfor kvar verdsetting er 12.05.2023. (Klikk på talet for å få fram fleire opplysingar)

Lokal viktig	Viktig	Veldig viktig
4	20	3

Raudliste for naturtyper:

Det er også laga ei raudliste for naturtyper. Dei raudlista naturtypane er vurderte til ein av følgande kategoriar: gått tapt, kritisk trua, sterkt trua, sårbar, nær trua eller datamangel. Trua naturtyper høyrer til kategorien kritisk trua, sterkt trua eller sårbar. Det er ikkje laga ei oversikt over talet på dei ulike kategoriene for kvar kommune. [Lenke til raudlista for naturtypar finn du her.](#)

Kva trugar naturmangfaldet?

Kommunedelplan for naturmangfald

Artsdatabanken samanstiller med nokre års mellomrom "Raudlista for artar" som er ein gjennomgang over kva artar som er trua og kvifor. Raudlista vart revidert seinast i 2021 og innehold nesten 5000 trua eller nær trua artar.

Arealendringar er den største trusselen mot artar og utgjer ein større trussel enn alle andre påverknader til saman. Det er viktig å notere at det ikkje berre er direkte tap av leveområde som truar biologisk mangfald, men også at område endrar karakter. Når ein skog blir hoggen veks han opp att, men livsvilkåra er ikkje dei same.

Det er ikkje dei store utbyggingane som truar mangfaldet, men summen av alle små som over tid gir eit stort tap av leveområde. Tap av leveområde er ikkje den einaste grunnen til at arealendringar truar artar. Leveområde kan bli delt opp i mindre delar med små mogleheter for artar å bevege seg mellom dei. Da finst det ein risiko for at områda blir for små for å gi plass til livskraftige populasjonar, sjølv om det totale arealet ikkje har vorte så mykje mindre.

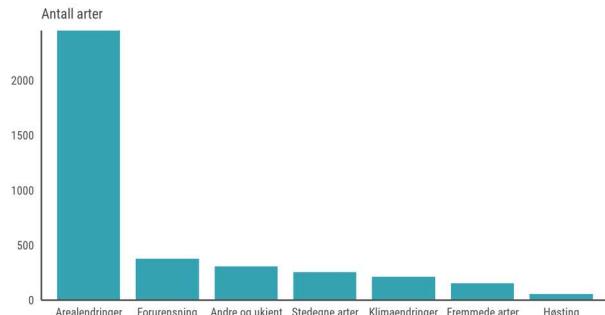
Den viktigaste grunnen til arealtap er at naturen blir bygd ned. Det er kommunane som bestemmer over arealbruken i Noreg. Politikar og administrasjon i Surnadal kommune har derfor ei stor moglegheit og eit stort ansvar for å bidra til å stanse tapet av biologisk mangfald.

Den nest største grunnen til arealtap er skogbruket, som påverkar naturen framfor alt gjennom hogstfelt. Kommunar i Noreg har lite makt over skogbruket på anna enn eigen grunn, det er derfor vanskelegare for oss å minske denne påverknaden. Det er framfor alt staten og skogbrukaren sjølv som har moglegheit å påverke skogbrukets innverknad på naturmangfaldet.

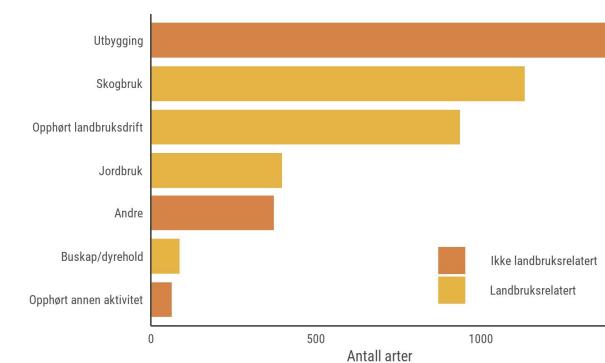
Forureining har vorte betre i og med mindre sur nedbør. Det er til stor del utslepp av næring frå for eksempel landbruk og avløp som kjem inn under denne kategorien. Når algar og plantar veks meir, blir det endra livsvilkår for andre organismar. Vatn kan bli heilt tildekt av planter og algar. I verste fall kan bakteriar som bryt ned organisk material forbruke alt oksygen. Botnen kan då bli uleveleg for dyr.

Eit varmare klima medfører at artar må flytte nordover og opp i høgda. Tempoet dei må forflytte seg kan vere for høgt for å overleve, spesielt på grunn av at inngrep og natur der dei ikkje overlever bremsar forflyttinga. Klimaendringar har i dag litau betydning i forhold til korleis det kan bli i framtida når klimaendringane tek fart.

Det tek ofte nokre titals til nokre hundre år frå at dødsstøytet mot ein art blir utdelt til at den trekk sin siste pust. Sjølv om vi sluttar å auke den negative påverkinga på naturen, må vi derfor forvente at artar går tapt. På kort sikt kan ein art overleve med nokre få individ. På lengre sikt trengs ein større populasjon for at dei skal stå mot innavl, uvanlege værhendingar, sjukdom og naturlege endringar i

Tal på arter som er trua av ulike påverknader. Kilde: Artsdatabanken

Fordeling av kva arealendringar som truar naturmangfaldet. Kilde: Artsdatabanken.

naturen. At artar ennå ikkje er forsvunne, sjølv om dei i eit lenger perspektiv ikkje kan overleve, blir kalla for utsynningssjeld.

Kva trugar naturmangfaldet i Surnadal?

Ein stor del av kommunen sitt areal er verneområde. Likevel blir naturen utsett for mykje av det same presset hos oss som i andre kommunar. Verneområda er til stor del på fjellet, men det er i skogen og kulturlandskapet vi finn flest trua artar ([Artsdatabanken](#)).

I Surnadal, som andre stader, har naturen blitt bygd ned. For eksempel var stranda i Surna-deltaet nesten intakt på 1960-talet og store strandenger breidde seg ut på land. I seinare tid har området etter område vorte bruk til industri og meir intensivt landbruk. Kvar nedbygging kan ha sett liten ut når den skulle behandlast i kommunestyret, men meir enn eit halvt sekel seinare har summen vorte stor.

Politikarane i Surnadal har ikkje forvalta elvedeltaene därlegare enn andre kommunepolitikarar, trenden er den same over heile Noreg. Det gir færre områder der dyr kan søke mat og finne skjul, med mindre bestandar som følgje. I Surnadal er det elvedeltaa som er det tydelegaste eksempelet på nedbygging, men utviklinga er lik for fleire naturtypar.

Mykje landbruk og spreidd busettnad med både heilårsboligar og hytter, gir stor risiko for at mykje næring kjem ut i vassdrag og gir store problem. Surnadal har få vatn, mykje nedbør og god utskifting i fjordar. Utskiljing av forureining skjer derfor raskt og blandast i havet. Slik sett har vi gode naturlege føresetnader for å unngå for mykje næringsstoff. Likevel kan framfor alt nedre delen av dei større vassdraga, ha problem.

Framande artar er eit stort problem i kommunen, særleg i form av planter. Det er utført kartlegging og gjort ein innsats for å fjerne uønska artar, men dei kjem raskt tilbake om dette ikkje gjerast grundig og på store områder.

Kunnskapsgrunnlaget

Eksisterande kunnskap om naturmangfaldet

Artar som blir funne ved kartlegging av natur blir lagt inn i Artskart, Naturbase og Sensitive artsdata. Dei to førstnemnde databasar er offentleg tilgjengelege, medan sistnemnde er skjerma frå offentlegheita for å unngå faunakriminalitet og forstyrringar frå skodelystne personar. Også privatpersonar kan legge inn observasjonar i databasane.

Nokre artar har vi god kunnskap om. Vipebestanden har gått kraftig ned, den er lett å oppdage og engasjerte ornitologar følgjer med på dei få lokalitetane vi har i regionen. Artar som er vanskelege å finne og få kjenner att, har vi mindre kunnskap om. Nokon må vere i området for at artar skal bli oppdaga, derfor er kunnskapen låg i området med lite ferdsel. Ved eit ukritisk søk i databasane kan det derfor sjå ut som at det er størst mangfold av arter like utanfor byar.

Område der det blir planlagt større inngrep er ofte godt kartlagt på grunn av at tiltakshavar er pliktig til å undersøke området. Der det er lite aktuelt med større inngrep er kunnskapen dårlig, og den einaste informasjonen vi har er den som allmenta har lagt inn i databasar. Vi må rekne med at mørketalet er stort. Når det blir planlagt mindre inngrep blir det ikkje stilt krav om at ein samlar inn ny kunnskap. Da er risikoen stor for at det finns naturverdiar ein burde teke omsyn til.

Naturen er i stadig forandring, artar som bruker eit område i dag kan bruke noko anna om nokre titals år. Det er derfor nødvendig å oppdatere kunnskapen med jamne mellomrom.

Kva treng vi ny kunnskap om?

Ny kunnskap trengs i dei fleste større utbyggingssaker, noko det også blir stilt krav om. Undersøkingane blir finansiert av tiltakshavar og funn blir lagt inn i databasar, så kunnskapen kan brukast seinare. I mindre saker er det ikkje rimeleg å krevje meir kunnskap enn det ein finn gjennom eit søk i databasar. Mange små tiltak gir ein stor samla effekt. Kva er for eksempel effekten av dei mange hundre skuterløyva som har vorte tildele i kommunen? Kva er effekten av vegbygging fram til eldre hytter?

Kravet om kunnskap er større no enn tidlegare. I kommuneplanen sin arealdel finst utbyggingsområde som har vorte vedtekne etter gamle krav om kunnskap, men som enno ikkje er utbygde. Det er også avgrensa med kunnskap når ein tek ein første vurdering av utbyggingsområde når kommuneplanen sin arealdel blir rullert. Når mange område skal kartleggast samtidig blir det ofte mindre tid i felt i kvart område.

Fokuset når ein tek fram informasjon om naturmangfald ligg gjerne på trua artar. Korleis eit tiltak påverkar bestanden av artar er eit tema det blir brukt mindre tid på.

Det er meir ressurskrevjande å kartlegge under vassflata. Det er dessutan få som ser kva som finst der og kan registrere observasjonar. Dette gjer at kunnskapen om mangfaldet i vatnet er dårlig. På grunn av at laksefiske er ein populær aktivitet, er statistikk på bestandsstorleikar av laks eit unntak.

Mål, strategi og tiltak

Ta vare på trua og sårbare artar og naturtypar

Status og kommunens handlingsrom

Store delar av kommunen ligg over tregrensa der det er få interesser som kjem i konflikt med naturmangfaldet. Den største bruken er knytt til beitenæring, kraftverk og friluftsliv. Under tregrensa begynner hyttene å breie seg ut. Hyttene tek ikkje berre opp plass i terrenget, men gir auka ferdsel som forstyrrar dyr.

Lenger ned, i dalsidene, finn ein den produktive skogen. Hogstfelt, skogsbilvegar og grøfting medfører tap av leveområde for mange artar. I dalbotnen tek jordbruk og infrastruktur store areal, det er få område i låglandet som ikkje er sterkt påverka av menneskeleg aktivitet. Samtidig som jordbruksbruket brukar store areal, er mange artar avhengige av jordbruk som gjennomførast på riktig måte for å overleve.

I Surnadal kommune har vi fire større vassdrag. Tre av desse er påverka av vasskraftsreguleringar som både gir unaturleg vassføring og temperatur.

Det er lokalpolitikarane som har makt over arealbruken, som utgjer den største påverknaden på det biologiske mangfaldet. Det betyr at vi har stort handlingsrom for å styre arealbruken på ein måte som ikkje øydelegg livsvilkåra for trua artar.

Landbruksbruket, med skogbruk og jordbruk, har vi mindre makt over. Kva som er lov og ikkje lov å gjere innan landbruksbruket er i stor grad bestemt nasjonalt. Kommunen har dessutan små økonomiske midlar til å motivere grunneigarar til å ta meir miljøvennlege val. Vi har likevel moglegheit å påverke også her, for

eksempel ved å ikkje godkjenne skogsvegar i viktige biotopar og prioritere miljøtiltak ved tildeling frå landbruksfondet.

Tiltak for å ta vare på trua og sårbare artar og naturtypar

Strategi	Tiltak
Restaurere naturområde	<p>Kartlegge kommunen for aktuelle naturområde for restaurering. Myr, elvedelta, elveavgrensingar, våtmarksrestaurering.</p> <p>Søke om midlar til å restaurere eit område pr. år.</p> <p>Synleggjere moglegheiter for grunneigarar og interesseorganisasjonar til å få midlar til å plante tre i kantsona langs vassdrag.</p> <p>Etablere ein «Restaureringspark» for å vise fram restaurering.</p>
Betre kunnskapen om naturverdiar i område med skogbruk.	Oppfordre skogeigarane til å gjennomføre nye MiS-registreringar (miljøregistreringer i skog).
Auke kunnskapen om støtteordningar for å spare nøkkelbiotopar i skogbruket.	Bruke nettsida og andre informasjonskanalar for å informere skogeigarane om støtteordningar for ikkje å hogge i nøkkelbiotopar.
Stanse nedbygging av natur.	<p>Utarbeide arealrekneskap - vurdere arealnøytralitet i kommuneplan og reguleringsplan.</p> <p>Vurdere å tilbakeføre ubebygde område til naturområde når kommuneplanens arealdel blir revidert.</p>
Auke kunnskapen om økosystemtenester blant politikarane.	Synleggjere økosystemtenester i naturtypar som forsvinn eller blir restaurert i alle saksframlegg som har følgjer for natur.

Sikre god vasskvalitet og økologisk tilstand i elver, bekker, vatn og fjordar

Status og kommunens handlingsrom

I samsvar med vassforskrifta skal alt vatn i Noreg delast inn i vassførekommstar. I kvar vassførekommst skal ein undersøke tilstanden, og med få unntak skal ein arbeide for at alle når opp til god eller svært god økologisk tilstand. Ansvaret for å oppnå dette er fordelt mellom mange ulike myndigheter, blant anna kommune, NVE, Statsforvaltaren og Statens Vegvesen.

I Surnadal kommune har vi 156 vassførekromster, kor 108 når opp til krava. Dei vanlegaste tiltaka som er foreslått er å redusere avrenning av næringssalt, fjerne vandringshinder, forbetra eller etablere avløpsanlegg og betre vassføringsregime frå kraftverk.

Surnadal kommune har ansvar for 59 % av dei tiltaka som er foreslått. I tillegg kan vi påverke i mange saker der andre har ansvar.

Forureiningslova deler opp ansvaret med å følgje opp utslepp mellom ulike styresmakter. Kommunen er forureiningsstyremakt på mindre utslepp, som for eksempel avløpshaldig avløpsvatn og spreidde avløp. Der kommunen er forureiningsstyremakt har kommunen større moglegheit å stille strengare vilkår enn ved utslepp frå større fabrikkar der andre er forureiningsstyremakt.

Foto: Staffan Sandberg

Tiltak for å sikre god vasskvalitet og økologisk tilstand i elver, bekker, vatn og fjordar

Strategi	Tiltak
Restaurere vassdrag	Kartlegge og prioritere vassdrag som burde restaurerast. Vurdere årleg om kommunen skal søke om tilskot for å restaurere vassdrag.
Spreidde avløp	Gi pålegg til spreidde avløp som har registrerte manglar.
Vann-nett.no	Gjennomføre tiltak som ligg inne i Vann-nett.no, som kommunen har ansvar for.
Dialog	Ha god dialog med aktørar som skal utføre byggetiltak, for å sikre betre økologisk tilstand i vassførekromstar.

Ivareta kulturlandskap med rikt naturmangfold

Status og kommunens handlingsrom

Slåttemark på Austistua Mogstad Foto: Dordi Kjersti Mogstad

Kulturlandskap er landskap som heilt eller delvis har vorte forma frå den opprinnelige naturtilstanden på grunn av folk si verksemد. Dette omfattar utnytta fjell og beite, til der det er tett busetnad eller anna massiv endring av landskapet.

I Surnadal kommune har vi mange forskjellige kulturlandskap, frå fjord til fjell. Dei mest artsrike kulturlandskapa er [beitemarker](#), slåttemarker, skogshagar eller andre naturtypar som er danna gjennom husdyrhald.

29 prosent, 685 artar av dei trua artane i norsk natur, er knytt til kulturlandskapet.

Omtrent halvparten av engartane har få eller ingen andre leveområde enn i kulturlandskapet og i dei menneskeskapte naturengene (slåtte- og beitemarker). Om desse areala gror att, byggast ned eller leggast om til meir intensiv drift (med pløyning og gjødsling) vil det rike artsmangfaldet forsvinne. Mange insekt er utvikla til å leve i samspele med beitemarksplantene og beitmarkssoppa veks berre på gamal kulturmark.

Riktig skjøtsel som beiting, slått og piling (styving) er nødvendig for å ta vare på artssamansetninga i dei ulike kulturmarkene som har vorte til som produkt av ei spesiell driftsform.

Tiltak for å ivareta kulturlandskap med rikt naturmangfald

Strategi	Tiltak

Kommunedelplan for naturmangfold

Nytte tilskotsordningar til å styrke kulturlandskap med rikt naturmangfold	Fornye retningslinjer i landbruksfondet og Spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL) Informere om Miljødirektoratet sine ordningar, SMIL, Regionalt miljøtilskot i jordbruket (RMP) på Facebook, e-post etc.
Restaurere og betre skjøtsel av kulturmark i vår kommune	Kartlegge kommunen for dei ulike typane kulturmark og deretter spele inn aktuelle område til statsforvaltarens miljøavdeling, som kan få pengar til kartlegging og skjøtselsplanar. Informere grunneigarar/gardbrukarar om kor viktig og trua dei ulike kulturmarktypane er. Kva tiltak som må til for restaurering, kva skjøtsel som må til for å bevare desse og kva tilskot som finst for å gjera denne jobben. Halde hjortebestanden i sjakk for å hindre ringbarking av alm Få fokus på lokale kulturmarkstypar og verdien av den i media, markdagar og anna info (FB og e-post). Gjerne i samarbeid med andre kommunar og andre aktørar som for eksempel NLR Nordvest.
Nyetablering av slåttemark	Kartlegge communal grunn der ein kan ha og etablere nye slåtteenger med lokalt såfrø der det er muleg.
Bidra til aktiv landbruksdrift	Informasjon til alle innbyggjarar (spesielt til politikarar og landbruksnæringa sjølv) om kor viktig landbruksnæringa, i tillegg til matproduksjon, er for å ta vare på naturmangfaldet ved beitebruk og gamle skjøtselsmåtar for hausting av fôr. God informasjon til gardbrukarar/grunneigarar om tilskotsordningane i landbruket og andre tilskotsordningar

Ta vare på naturtypar som er særleg viktig for karbonbinding og kan redusere negativ effekt av klimaendringar

Status og kommunens handlingsrom

Det er fleire naturtypar som er spesielt viktige for karbonbinding, og som spelar ei stor rolle i å redusere karbonutslepp og bidreg til å bremse klimaendringane. Nokre av desse naturtypane er:

Skog: Skog er kjent for å vere av dei mest effektive karbonbindande økosistema på jorda. Gjennom fotosyntesen tek tre opp karbondioksid frå atmosfæren og bind karbonet i form av organisk materiale i stammen, i greiner og i røter. I tillegg skjer det karbonbinding i jordsmonnet.

Myrer og våtmarker: Myrer og våtmarker er også viktige karbonbindande økosystem. Desse områda inneheld store mengder organisk materiale som blir bevart i jorda, og som kan lagre store mengder karbon over lang tid.

Ope lågland/grassletter: Ope lågland som f. eks grassletter kan også vere viktige karbonbindande område. Dette skuldastat gras og andre planter i desse områda kan binde store mengder karbon i jordsmonnet.

Det er verdt å merke seg at økosystem som er i god tilstand og som ikkje har blitt øydelagt, er dei mest effektive karbonbindande områda. Derfor er det viktig å beskytte og bevare slike område, samt å gjenopprette øydelagte økosystem, for å bidra til å redusere karbonutslepp og bremse klimaendringane.

Status:

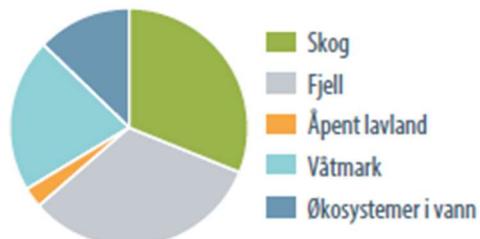
Oversikt over lagring av karbon i norske økosystem:
(Ref. NINA temahefte 76-2020 Karbonlagring i norske økosystemer)

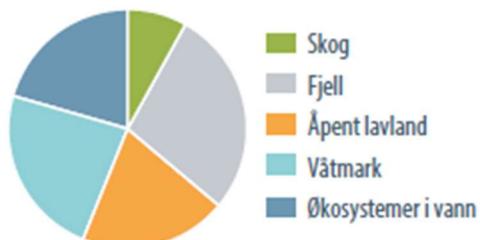
Grøfta myr gir nytt areal til grantre, men også store utslepp av klimagassar. Foto: Staffan Sandberg

Karbon i norske økosystemer

Figurene viser grove beregninger av karbon lagret i norske økosystemer basert på tall i denne rapporten.

Figur 1. Totalt karbon lagret i norske økosystemer.

Figur 2. Karbon i norske økosystemer i Gg C per km².

Kommunen sitt handlingsrom:

Kommunen får ulike søknader om tiltak til behandling, og har derfor eit handlingsrom kva for tiltak som blir godkjent.

Tiltak for å ta vare på naturtypar som er særleg viktig for karbonbinding og kan redusere negativ effekt av klimaendringar

Strategi	Tiltak

Restaurere myr	Kartlegge og prioritere myrområde som bør restaurerast. Vurdere årleg om kommunen skal søke om tilskot til å restaurere myr.
Unngå arealinngrep i våtmark	Unngå nydyrkning og bygging på myr.
Bevare og lagre meir karbon i dyrkjord	Informasjon om driftspraksis for å ta vare på karbonet i jorda og for meir karbonlagring i jord.
Karbonlagring i semi-naturleg eng (ope lågland, som naturbeitemark og slåttemark/slåttemyr) ved reetablering, og skjøtsel	Informere om tilskotsmogleheter og om at slåttemyr/slåtteeng er vurdert til kritisk trua i den Norske raudlista, kor har vi desse areala og kva skjøtsel som må til for å bevare.
Frivillig vern av skog	Informere grunneigarane om ordninga med "Frivillig vern av skog".

Bekjempe og hindre spreiling av uønska framande artar

Status og kommunens handlingsrom

I Artskart.no kan både profesjonelle og amatørar legge inn funn av svartlista arter. I Surnadal har det sidan år 2000 blitt registrert over 2200 observasjonar av framande artar. Fleirtalet, 72 %, er karplanter, framfor alt hagelupin, rynkerose, kjempespringfrø og parkslirekne. Arten med flest observasjonar er likevel kanadagås.

Å bli kvitt framande artar er ofte krevjande. Dyr, som for eksempel kanadagås og mink, krev ofte jakt som ikkje nødvendigvis er den jakta ein i første rekke vel for rekreasjon. Fjernar ein planter, veks dei ofte opp att på grunn av at det kjem nye skot frå røtene eller frø som ligg i jorda. Artar som spreier seg lett må dessutan fjernast over store område for at frø ikkje skal komme tilbake til det område der arten har vorte fjerna. For artar som veks langs vassdrag må ein starte høgast oppe i vassdraget og arbeide

Kjempespringfrø, ei planta som tek over langs veiar og vassdrag. Foto: Staffan Sandberg

nedover.

Kommunen har små moglegheiter å påverke fjerning av framande artar, anna enn ved å bidra med pengar, arbeidskraft og utstyr for å fjerne dei. Der kommunen har parkar kan vi unngå å plante ut svartlista artar.

Tiltak for å bekjempe og hindre spreiing av uønska framande artar

Strategi	Tiltak
Hindre spreiing av framande artar i massar.	Stille krav ved flytting av massar som tiltak for å hindre spreiing av frø.
Kommunal verksemd	Ikkje bruke svartlista artar i kommunal verksemd, til dømes i parkar.
Informasjonskampanje	Utarbeide ein informasjonskampanje om svartlista artar.

Arbeide for god jordhelse i dyrkjord

Status og kommunens handlingsrom

God jordhelse betyr at jordas fysiske, kjemiske og biologiske komponentar fungerer optimalt saman, både for produksjon og andre jordfunksjonar. Jordhelse som omgrep inneber i denne samanhengen auka vektlegging av livet i jorda, organisk materiale og jordstruktur. Ei jord med god struktur har god vasshushaldning og større evne til karbonlagring, reduserer forureininga til vatn og luft, og har dei beste forholda for god plantevokst. God jordstruktur er avhengig av eit allsidig og aktivt jordliv, og for dei fleste jordtypar også av eit visst innhald av organisk materiale.

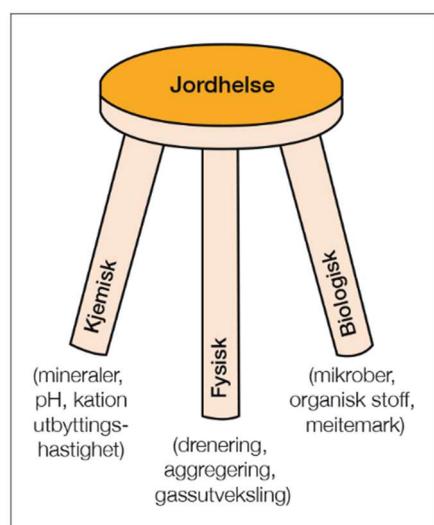

Fig. Jordhelsas tre pilarer

Driftspraksis i jordbruket har stor innverknad på jordstruktur, jordliv og innhald av organisk materiale. Den nye kunnskapen om samspelet mellom planter og mikroliv kan også potensielt få stor innverknad på driftspraksis, dersom ein ønsker å legge større vekt på jordhelse. Ideelt bør jorda forstyrrest minst mogleg, og ha mest mogleg grønt og levande plantedekke størst mogleg del av året. I praksis må fleire hensyn vegast opp i mot kvarandre. ([nasjonalt program for jordhelse - landbruks direktoratet](#))

I Surnadal kommune bør fokuset vere at gardbrukarane er klar over ny kunnskap om jordhelse slik at dei kan gjera val for drifta si opp i mot dette og andre hensyn dei må ta.

Spesielt er det nok av jord med einsidig kornproduksjon, der det hadde vore bra å fått gjort endring i drifta. For eksempel ved meir vekstskifte (for eksempel via samarbeid med anna gardbrukar/-ar), fangvekstar etc.

Kommunedelplan for naturmangfold

Det er den enkelte gardbrukar som må ta vala for si jord, så kommunen sitt handlingsrom er stort sett informasjon om ny kunnskap, praksis og tilskotsordningar kring jordhelse. I tillegg til å legge til rette for møteplassar/nettverk for interesserte kan også kommunen stille krav til drifting av kommunen eiga dyrkjord, ved fornying av jordleigekontraktar.

Jordliv

Tiltak for å arbeide for god jordhelse i dyrkjord

Strategi	Tiltak
Betre kunnskapen om kvifor god jordhelse er viktig og kva som er viktig for å ta vare på og forbetre dyrkjorda.	Informasjon om driftspraksis for god jordhelse.
Stille krav til leigarar av kommunen sine eigne jordbruksareal som gagnar jordhelsa	Jordleigeavtalar skal stille krav til betre jordhelse, for eksempel ikkje haustpløying, drive vekstskifte, tilførsel av organisk materiale, drenering ved behov, redusere jordpakking og minimal jordarbeiting.

Tiltak for en bedre jordhelse

Legge til rette for berekraftig bruk av natur gjennom hausting, rekreasjon og oppleveling

Status og kommunens handlingsrom

Naturen er ein viktig arena for rekreasjon i Surnadal. Vandring, skiturar, jakt og fiske er eksempel på populære fritidsaktivitetar i naturen. Ei interesse for å vere i naturen er viktig for folk si forståing for at naturen treng å ivaretakast og aksept for vernetiltak.

I Surnadal finns alt frå fjellområde, dit få kan ta seg fram, og utfartsområde med stor ferdsel. I nokre område kan dette skape utfordringar. Stor ferdsel risikerer å skremme vekk dyr som da kan tape sitt leveområde.

Kommunen har moglegheit å kanalisere ferdsel. Gjennom å tilrettelegge for ferdsel i nokre område, men ikkje i andre område, der artar treng å vere i fred. Det er samtidig viktig å sikre moglegheiter til å gå på tur.

Store delar av arealet i Surnadal ligg i verneområde. Her styrer verneforskrifter som stiller strengare krav til brukaren enn på andre stader. I Trollheimen er det lokal forvaltning med eit styre der ordførar representerer kommunen. Det gir moglegheit for lokalt sjølvstyre der verneforskrifta gir rom for skjønn.

Tiltak for å legge til rette for berekraftig bruk av natur gjennom hausting, rekreasjon og oppleveling

Strategi	Tiltak
Avgrense ferdsel	Unngå å legge til rette for ferdsel i område som har lite ferdsel frå før.
Bevare yngleplassar utan forstyrring	Unngå nye hytteområde i nærleiken av viktige lokalitetar for trua dyrearter som er sårbare for forstyrring.
Unngå utslepp av karbon frå arealendring	Saksframlegg der areal blir omdisponert skal opplyse korleis utslepp og opptak av karbon blir påverka.

Oppfølging av kommunedelplana

Tiltak frå kapittel 3 i plana blir tekne inn i kommunen sitt handlingsprogram. Eining for Areal- og naturforvaltning har årleg gjennomgang av kommunedelplan for naturmangfald og foreslår kva tiltak som skal prioriterast. Det blir foreslått å sette av årlege midlar til oppfølging av tiltak i plana.

Karttenester, vedlegg og referanser

I dette kapittelet finn ein informasjon om nyttige tenester, vedlegg og referansar.

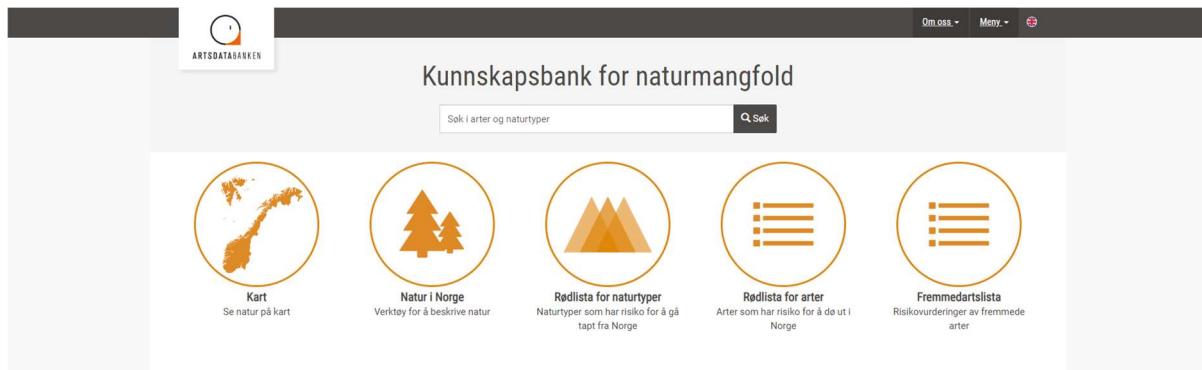
Karttenester og databasar

Under følgjer ei oversikt over ulike kartløysingar og databasar med informasjon om alt frå naturtypar, framande artar og arealressursar. Nokre av kartløysingane kan innehalde eit eller fleire av dei same kartlaga.

ARTER OG NATURYPAR

Artsdatabanken

[Artsdatabanken](#) er ein nasjonal kunnskapsbank for naturmangfold. Artsdatabanken er ein etat under Klima- og miljødepartementet og er fagleg uavhengige. I denne kartløysinga kan ein finne informasjon om artar og naturtypar

Fremmedartslista

[Fremmedartslista 2018](#) inneholder ei oversikt over framande arter og kva økologisk risiko desse artane kan utgjere for naturmangfaldet i Noreg. Ny oversikt over framande artar leggast fram i 2023. I Surnadal kommune er det fleire framande artar som ikkje naturleg høyrer heime i området og desse kan ein søke etter i fremmedartslista.

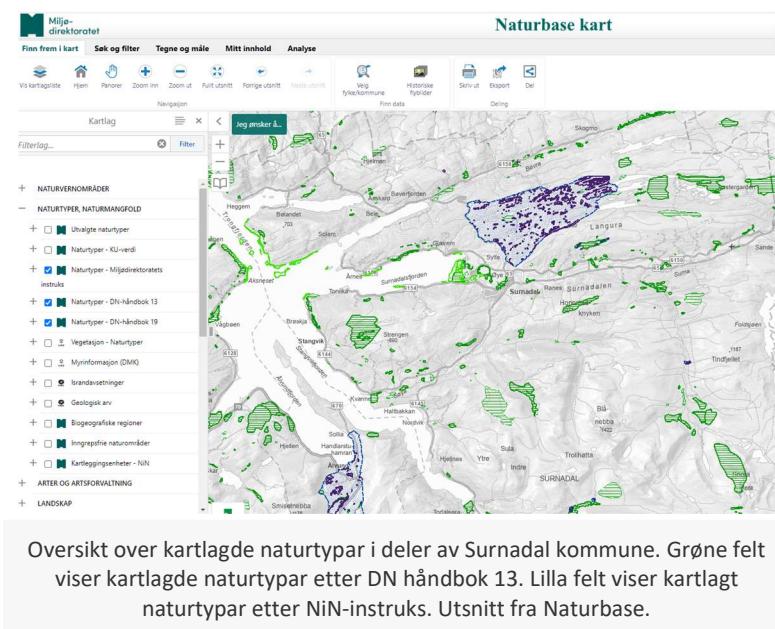
Naturbase

[Naturbase](#) er eit verktøy som blant anna brukast i kommunal forvaltning og viser kartfesta informasjon om natur og friluftsliv. Det er Miljødirektoratet som samlar inn data.

Kommunedelplan for naturmangfold

Naturbase gir informasjon om blant anna:

- Verdifulle naturtyper
- Artar med nasjonal forvaltningsinteresse
- Landskapstyper
- Verneområde
- Prioriterte artar
- Utvalde naturtyper
- Biologiske viktige område (livsmiljø) som er valt ut med bakgrunn i Miljøregistreringar i skog (MiS)

Norsk raudliste for arter

[Norsk rødliste for arter](#) 2021 gir ei oversikt over artar som har risiko for å dø ut i Noreg. Artane som er på denne lista er gruppert og rangert i ulike kategoriar, kor kvar kategori fortel noko om kor stor risiko artane har for å dø ut, dersom dei noverande forholda fortsett. Raudlista 2021 inneheld en oversikt med vurderingar av 23 406 arter for fastlands-Noreg.

Kommunedelplan for naturmangfold

Norsk raudliste for naturtypar

[Norsk rødliste for naturtyper](#) 2018 viser kva naturtypar i Noreg som har risiko for å forsvinne dersom noverande forhold fortsett. På raudlista er det 258 naturtypar som er vurdert, kor 48 % er raudlista.

ELVER OG INNSJØAR

Vassmiljø

[Vannmiljø](#) er miljømyndigheita sitt fagsystem for registrering og analyse av tilstanden i vatn. I denne kartløysinga kan ein finne informasjon om blant anna vasslokalitatar, avløp og ulike vassførekomstar.

Vann-Nett

[Vann-Nett](#) er inngangsportalen til informasjon om vatn i Noreg. Her finst informasjon om miljøtilstanden i vatn, tiltak, påverknader og mykje meir.

HAV OG FJORD

Marine grunnkart

[Marine grunnkart](#) er eit samarbeid mellom Kartverket, Norges geologiske undersøkelse (NGU) og Havforskningsinstituttet. Her kan ein finne informasjon om blant anna marine naturtypar som for eksempel trua artar og gytefelt for torsk.

Yggdrasil

Fiskeridirektoratet har ei eiga kartløysing som heiter [Yggdrasil](#). Ulike kart som viser blant anna kart med akvakultur og fiskeri finn du [her](#).

MILJØ

Miljøstatus

[Miljøstatus](#) er eit samarbeid mellom fleire etatar og Miljødirektoratet er ansvarleg redaktør. Her kan ein lese om blant anna klima, artar og hav og kyst. I tillegg er det tilgjengelig ei kartteneste.

GisLink

[GisLink](#) er ei kartteneste som er levert av Statsforvaltaren og fylkeskommunane i Møre og Romsdal og Trøndelag. Her finn ein informasjon om landbruk, veg, kystsoneplan og skogbruk.

Gårdskart

[Gårdskart](#) gir informasjon om landbrukseigedomar frå fleire kjelder. Her kan du velje mellom fleire kartlag og vise informasjon om blant anna markslag, jordressurs og erosjonsrisiko. Tenesta brukast av landbruksforvaltninga og eigalar og brukarar av landbrukseigedommar, men er tilgjengelig for alle brukarar.

FLYFOTO

Norge i bilder

I [Norge i bilder](#) kan du finne målestokkriktige flyfoto for heile Noreg frå ulike prosjekt (år). Nettstaden er eit samarbeid mellom Statens vegvesen, NIBIO og Kartverket.

Utsnitt fra flyfoto over Skei i 1963. Kjelde: Norge i bilder.

Lovverk

Rammelover og forskrifter

Plan- og bygningslova: [Lov om planlegging og byggesaksbehandling \(plan- og bygningsloven\) - Lovdata](#)

Naturmangfaldslova: [Lov om forvaltning av naturens mangfold \(naturmangfoldloven\) - Lovdata](#)

Miljøinformasjonslova: [Lov om rett til miljøinformasjon og deltagelse i offentlige beslutningsprosesser av betydning for miljøet \(miljøinformasjonsloven\) - Lovdata](#)

Forvaltningslova: [Lov om behandlingsmåten i forvaltingssaker \(forvaltningsloven\) - Lovdata](#)

Vassforskrifta: [Forskrift om rammer for vannforvaltningen - Lovdata](#)

Landbruk

Skogbrukslova: [Lov om skogbruk \(skogbrukslova\) - Lovdata](#)

Jordlova: [Lov om jord \(jordlova\) - Lovdata](#)

Forureining

Forureiningslova: [Lov om vern mot forurensninger og om avfall](#)

Forureiningsforskrifta: [Forskrift om begrensning av forurensning \(forurensningsforskriften\) - Lovdata](#)

Lokal forskrift om feitt- og oljeutskiljarar: [Forskrift om påslepp av olje-, fetthaldig- og/eller industrielt avløpsvatn til offentleg avløpsnett, Surnadal](#)

Andre lover

Vassressurslova: [Lov om vassdrag og grunnvann \(vannressursloven\) - Lovdata](#)

Viltlova: [Lov om jakt og fangst av vilt \(viltloven\) - Lovdata](#)

Folkehelselova: [Lov om folkehelsearbeid \(folkehelseloven\) - Lovdata](#)

Motorferdsellova: [Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag \(motorferdselloven\) - Lovdata](#)

Motorferdselforskrifta: [Forskrift for bruk av motorkjøretøy i utmark og på islagte vassdrag](#)

Friluftslova: [Lov om friluftslivet \(friluftsloven\) - Lovdata](#)

Kulturminnelova: [Lov om kulturminner \[kulturminneloven\] - Lovdata](#)

Forskrift om utvalde naturtypar etter naturmangfaldslova: [Forskrift om utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven - Lovdata](#)

Forskrift om framande organismar: [Forskrift om fremmede organismer - Lovdata](#)

Aktuelle nettsider

Artsdatabanken: [Artsdatabanken - Kunnskapsbank for naturmangfold](#)

FN-sambandet, FNs bærekraftsmål. [FN-sambandet](#)

Landbruksdirektoratet: [Landbruksdirektoratet - Landbruksdirektoratet](#)

Miljødirektoratet [Miljødirektoratet - Miljødirektoratet \(miljodirektoratet.no\)](#)

Natur for livet - Norsk handlingsplan for naturmangfold, Meld. St. 14 (2015-2016). [Meld. St. 14 \(2015–2016\) - regjeringen.no](#)

Norsk institutt for bioøkonomi: [Nibio - Nibio](#)

Norsk institutt for naturforskning: [Norsk institutt for naturforskning \(nina.no\)](#)

Norsk institutt for vannforskning: [NIVA - Norsk institutt for vannforskning](#)

Regional Vassforvaltningsplan for Møre og Romsdal 2022-2027 (2021)

<https://www.vannportalen.no/sharepoint/downloaditem?id=01FM3LD2WKEYWVMVDJ6VAKWYRDKJ33UOVN>

Statsforvalteren i Møre og Romsdal: [Statsforvaltaren i Møre og Romsdal \(statsforvalteren.no\)](#)

Trua og nært trua artar i Surnadal kommune

Trua og nært trua artar som er registrert i Surnadal kommune i [Artsdatabankens artskart](#). Klikk på det latinske namnet for meir informasjon om arten. NT = Nær trua, VU = Sårbar, EN = Sterkt trua, CR = Kritisk tura, RE = Regionalt utdøyd.

Vitenskapeleg namn	Norsk namn	Kategori	Tal på observasjonar
Emberiza citrinella	gulspurv	VU	2 232
Larus canus	fiskemåke	VU	1 582
Salmo salar	laks	NT	1 555
Chloris chloris	grønnfink	VU	1 420
Sturnus vulgaris	stær	NT	1 242
Larus argentatus	gråmåke	VU	1 033
Haematopus ostralegus	tjeld	NT	1 017
Passer domesticus	gråspurv	NT	774
Tringa totanus	rødstilk	NT	764
Vanellus vanellus	vipe	CR	738
Numenius arquata	storspove	EN	735
Poecile montanus	granmeis	VU	716

Kommunedelplan for naturmangfald

<u>Phalacrocorax carbo</u>	storskarv	NT	608
<u>Chroicocephalus ridibundus</u>	hettemåke	CR	591
<u>Somateria mollissima</u>	ærfugl	VU	461
<u>Pluvialis apricaria</u>	heilo	NT	458
<u>Apus apus</u>	tårnseiler	NT	417
<u>Ulmus glabra</u>	alm	EN	397
<u>Lynx lynx</u>	gaupe	EN	352
<u>Alauda arvensis</u>	sanglerke	NT	348
<u>Riparia riparia</u>	sandsvale	VU	326
<u>Numenius phaeopus</u>	småspove	NT	308
<u>Cuculus canorus</u>	gjøk	NT	298
<u>Accipiter gentilis</u>	hønsehauk	VU	290
<u>Melanitta nigra</u>	svartand	VU	282
<u>Delichon urbicum</u>	taksvale	NT	261
<u>Calidris pugnax</u>	brushane	VU	212
<u>Eptesicus nilssonii</u>	nordflaggermus	VU	196
<u>Anas acuta</u>	stjertand	VU	173
<u>Podiceps auritus</u>	horndykker	VU	169
<u>Lepus timidus</u>	hare	NT	165
<u>Aythya marila</u>	bergand	EN	160
<u>Picoides tridactylus</u>	tretåspett	NT	160
<u>Coturnix coturnix</u>	vaktel	VU	151
<u>Gulo gulo</u>	jerv	EN	143
<u>Spatula clypeata</u>	skjeand	VU	117
<u>Gyalecta ulmi</u>	almelav	NT	110

Kommunedelplan for naturmangfald

<u>Mareca strepera</u>	snadderand	NT	109
<u>Melanitta fusca</u>	sjørre	VU	106
<u>Sclerophora pallida</u>	bleikdoggnål	NT	98
<u>Pinicola enucleator</u>	konglebit	NT	89
<u>Alectoria sarmentosa</u>	gubbeskjegg	NT	76
<u>Tachybaptus ruficollis</u>	dvergdykker	EN	76
<u>Spatula querquedula</u>	knekkand	EN	71
<u>Calidris canutus</u>	polarsnipe	VU(Svalbard)	68
<u>Sclerophora farinacea</u>	blådoggnål	VU	65
<u>Corvus frugilegus</u>	kornkråke	VU	61
<u>Hypoxylon vogesiacum</u>	almekullsopp	NT	59
<u>Clangula hyemalis</u>	havelle	NT	58
<u>Allium ursinum</u>	ramsløk	NT	56
<u>Pseudorchis albida</u>	hvitkurle	VU	56
<u>Sterna hirundo</u>	makrellterne	EN	56
<u>Dryas octopetala</u>	reinrose	NT	55
<u>Rallus aquaticus</u>	vannrikse	VU	55
<u>Lycopodiella inundata</u>	myrkråkefot	NT	44
<u>Diapensia lapponica</u>	fjellpryd	NT	43
<u>Anser serrirostris</u>	tundrasædgås	VU	42
<u>Crex crex</u>	åkerrikse	CR	40
<u>Fraxinus excelsior</u>	ask	EN	36
<u>Sclerophora peronella</u>	kystdoggnål	NT	35

Kommunedelplan for naturmangfald

<u>Saxifraga oppositifolia</u>	rødsildre	NT	32
<u>Anser fabalis</u>	taigasædgås	EN	29
<u>Locustella naevia</u>	gresshoppesanger	NT	29
<u>Ranunculus glacialis</u>	issoleie	VU	29
<u>Sicista betulina</u>	bjørkemus	NT	29
<u>Fuscopannaria ignobilis</u>	skorpefiltlav	NT	28
<u>Juncus biglumis</u>	tvillingsiv	NT	28
<u>Phoenicurus ochruros</u>	svartrødstjert	EN	28
<u>Calidris alba</u>	sandløper	VU(Svalbard)	27
<u>Eriophorum scheuchzeri</u>	snøull	NT	27
<u>Falco rusticus</u>	jaktfalk	VU	27
<u>Gyalecta flotowii</u>	bleik kraterlav	VU	27
<u>Gallinago media</u>	dobbeltbekkasin	NT	25
<u>Ramboldia elabens</u>	kelolav	NT	25
<u>Calcarius lapponicus</u>	lappspurv	EN	24
<u>Poa flexuosa</u>	mykrapp	NT	24
<u>Thelotrema sueicum</u>	hasselrurlav	NT	24
<u>Artemisia norvegica</u>	norsk malurt	NT	23
<u>Harrimanella hypnoides</u>	moselyng	NT	22
<u>Limosa limosa subsp. islandica</u>		CR	22
<u>Schoenus ferrugineus</u>	brunskjene	VU	22
<u>Hygrocybe splendidissima</u>	rød honningvokssopp	VU	21

Kommunedelplan for naturmangfald

<u>Loxia leucoptera</u>	båndkorsnebb	VU	21
<u>Chaenotheca gracilenta</u>	hvithodenål	NT	20
<u>Arenaria interpres</u>	steinvender	NT	18
<u>Uria aalge</u>	lomvi	CR	18
<u>Saxifraga rivularis</u>	bekkesildre	NT	17
<u>Sclerophora coniophaea</u>	rustdogggnål	NT	17
<u>Multiclavula mucida</u>	vedalgekølle	NT	16
<u>Auricularia mesenterica</u>	skrukkeøre	NT	15
<u>Fuscopannaria mediterranea</u>	olivenfiltlav	NT	15
<u>Limosa limosa</u>	svarthalespove	CR	15
<u>Mergellus albellus</u>	lappfiskand	VU	15
<u>Scapania apiculata</u>	fakkeltvebladmose	VU	15
<u>Bubo bubo</u>	hubro	EN	14
<u>Sidera lenis</u>	tyrikjuke	NT	14
<u>Calicum denigratum</u>	blanknål	NT	13
<u>Deschampsia alpina</u>	fjellbunke	NT	13
<u>Emberiza pusilla</u>	dvergspurv	VU	13
<u>Erigeron uniflorus</u>	snøbakkestjerne	NT	13
<u>Biatoridium monasteriense</u>	klosterlav	NT	12
<u>Saxicola rubicola</u>	svartstrupe	EN	12
<u>Calidris falcinellus</u>	fjellmyrløper	NT	11
<u>Cardamine bellidifolia</u>	høyfjellskarse	NT	11
<u>Fulica atra</u>	sothøne	VU	11

Kommunedelplan for naturmangfald

<u>Carpodacus erythrinus</u>	rosenfink	NT	10
<u>Luscinia luscinia</u>	nattergal	NT	10
<u>Pohlia ludwigii</u>	fjellnikke	VU	10
<u>Streptopelia decaocto</u>	tyrkerdue	NT	10
<u>Chlorostroma vestlandicum</u>	safransnyltepute	EN	9
<u>Circus aeruginosus</u>	sivhauk	NT	9
<u>Cuphophyllum lacmus</u>	skifervokssopp	NT	9
<u>Ranunculus pygmaeus</u>	dvergsoleie	NT	9
<u>Alca torda</u>	alke	VU	8
<u>Charadrius dubius</u>	dverglo	VU	8
<u>Cuphophyllum flavipes</u>	gulfotvokssopp	VU	8
<u>Erinaceus europaeus</u>	piggsvin	NT	8
<u>Micranthes tenuis</u>	grannsildre	NT	8
<u>Neohygrocybe nitrata</u>	lutvokssopp	NT	8
<u>Pandion haliaetus</u>	fiskeørn	VU	8
<u>Saxifraga cernua</u>	knoppsildre	NT	8
<u>Curruca nisoria</u>	hauksanger	CR	7
<u>Hymenochaete ulmicola</u>	almebroddsopp	VU	7
<u>Phalacrocorax carbo subsp. sinensis</u>	mellomskarv	NT	7
<u>Rangifer tarandus</u>	rein	NT	7
<u>Salix triandra</u>	mandelpil	NT	7
<u>Cephalanthera longifolia</u>	hvit skogfrue	NT	6

Kommunedelplan for naturmangfald

<u>Elatine orthosperma</u>	nordlig evjeblom	EN	6
<u>Gallinula chloropus</u>	sivhøne	VU	6
<u>Luzula confusa</u>	vardefrytle	NT	6
<u>Phellinus nigrolimitatus</u>	svartsonekjuke	NT	6
<u>Pyrola chlorantha</u>	furuwintergrønn	NT	6
<u>Salix polaris</u>	polarvier	NT	6
<u>Tilia cordata</u>	lind	NT	6
<u>Acolium inquinans</u>	gråsotbeger	VU	5
<u>Anthoporia albobrunnea</u>	flekkhvitjuke	NT	5
<u>Caliciopsis calicioides</u>	ospenålepute	VU	5
<u>Chaetodermella luna</u>	furuplett	NT	5
<u>Chamorchis alpina</u>	fjellkurle	NT	5
<u>Dendrothele alliacea</u>	løvbarkskorpe	NT	5
<u>Draba alpina</u>	gullrublom	VU	5
<u>Hygrocybe quieta</u>	rødskivevokssopp	NT	5
<u>Neohygrocybe ovina</u>	sauenvokssopp	VU	5
<u>Phalaropus lobatus</u>	svømmesnipe	NT	5
<u>Phellinus pini</u>	furustokkjuke	NT	5
<u>Phlebia serialis</u>	tyrivotsskinn	VU	5
<u>Poa remota</u>	storrapp	NT	5
<u>Anguilla anguilla</u>	ål	EN	4
<u>Brachythecium novae-angliae</u>	oremose	NT	4
<u>Buxbaumia viridis</u>	grønnsko	NT	4

Kommunedelplan for naturmangfald

<u>Carex fuliginosa subsp. misandra</u>	dubbestarr	VU	4
<u>Carex lepidocarpa</u>	nebbstarr	NT	4
<u>Cheilosia fasciata</u>	liten ramsløkflue	NT	4
<u>Cladonia parasitica</u>	furuskjell	NT	4
<u>Clavaria zollingeri</u>	fiolett greinkøllesopp	VU	4
<u>Draba fladnizensis</u>	alperubblom	NT	4
<u>Dryopteris expansa var. willeana</u>	bruntelg	NT	4
<u>Entoloma euchroum</u>	indigorødspore	NT	4
<u>Goodyera repens</u>	knerot	NT	4
<u>Lentaria byssiseda</u>	vedkorallsopp	NT	4
<u>Margaritifera</u> <u>(Margaritifera)</u> <u>margaritifera</u>	elvemusling	VU	4
<u>Myricaria germanica</u>	klåved	NT	4
<u>Neohygrocybe ingrata</u>	rødnende lutvokssopp	VU	4
<u>Porzana porzana</u>	myrrikse	EN	4
<u>Pseudotricholoma metapodium</u>	grå narremusserong	EN	4
<u>Tetradontium repandum</u>	piskkimmose	NT	4
<u>Camarophyllopsis schulzeri</u>	gulbrun narrevokssopp	NT	3
<u>Carex myosuroides</u>	rabbitust	NT	3

Kommunedelplan for naturmangfald

<u>Dicranum viride</u>	stammesigd	VU	3
<u>Entoloma chalybeum</u>	svartblå rødspore	NT	3
<u>Entoloma prunuloides</u>	melrødspore	VU	3
<u>Fratercula arctica</u>	lunde	EN	3
<u>Hertelidea botryosa</u>	druelav	NT	3
<u>Hypogymnia bitteri</u>	granseterlav	NT	3
<u>Lullula arborea</u>	trelerke	NT	3
<u>Microcalicum ahlneri</u>	rotnål	NT	3
<u>Neottia nidus-avis</u>	fuglereir	NT	3
<u>Potentilla arenosa</u>	flågmure	NT	3
<u>Ramalina sinensis</u>	flatragg	NT	3
<u>Rhytidium rugosum</u>	labbmose	NT	3
<u>Rissa tridactyla</u>	krykkje	EN	3
<u>Sagina caespitosa</u>	stutterve	EN	3
<u>Sclerophora amabilis</u>	praktdogggnål	VU	3
<u>Stercorarius parasiticus</u>	tyvjo	VU	3
<u>Andreaea nivalis</u>	snøsotmose	VU	2
<u>Aplodon wormskjoldii</u>	kadavermose	VU	2
<u>Branta bernicla subsp. hrota</u>		NT(Svalbard)	2
<u>Bryoria bicolor</u>	kort trollskjegg	NT	2
<u>Bryoria nadvornikiana</u>	sprikeskjegg	NT	2
<u>Callitricha platycarpa</u>	mørkvasshår	VU	2

Kommunedelplan for naturmangfald

<u>Canis lupus</u>	ulv	CR	2
<u>Carex pairae</u>	bleik piggstarr	VU	2
<u>Carex rufina</u>	jøkelstarr	VU	2
<u>Carex simpliciuscula</u> subsp. <u>simpliciuscula</u>	stor myrtust	NT	2
<u>Cinna latifolia</u>	huldregras	NT	2
<u>Conostomum tetragonum</u>	hjelmmose	VU	2
<u>Crassula aquatica</u>	firling	VU	2
<u>Crustoderma corneum</u>	hornskinn	VU	2
<u>Cuphophyllum fornicatus</u>	musserongvokssopp	VU	2
<u>Cuphophyllum russocoriaceus</u>	russelærvokssopp	NT	2
<u>Diphasiastrum complanatum</u> subsp. <u>complanatum</u>	skogjamne	NT	2
<u>Eleocharis parvula</u>	dvergsivaks	VU	2
<u>Entoloma griseocyaneum</u>	lillagrå rødspore	NT	2
<u>Entoloma velenovskyi</u>	flaskerødspore	VU	2
<u>Gloiodon strigosus</u>	skorpepiggsopp	NT	2
<u>Hammarbya paludosa</u>	myggblom	NT	2
<u>Hygrocybe subpapillata</u>	papillvokssopp	VU	2
<u>Hygrocybe turunda</u>	mørkskjellet vokssopp	VU	2
<u>Kiaeria starkei</u>	snøfrostmose	NT	2

Kommunedelplan for naturmangfald

<u>Luzula arcuata subsp. arcuata</u>	buefrytle	NT	2
<u>Luzula arcuata</u>	buefrytle	NT	2
<u>Mertensia maritima</u>	østtersurt	NT	2
<u>Nevesia sampaiana</u>		VU	2
<u>Oxytropis lapponica</u>	reinmjelt	NT	2
<u>Parameletus minor</u>	østlig flomdøgnflue	NT	2
<u>Phippsia algida</u>	snøgras	VU	2
<u>Ruppia cirrhosa</u>	skruehavgras	NT	2
<u>Salix lanata subsp. glandulifera</u>	kjertelvier	NT	2
<u>Silene wahlbergella</u>	blindurt	NT	2
<u>Symmorphus allobrogus</u>	veggvedveps	VU	2
<u>Valeriana officinalis</u>	legevendelrot	VU	2
<u>Agonimia allobata</u>		EN	1
<u>Agonopterix astrantiae</u>		EN	1
<u>Ancistrocerus antilope</u>	antilopemurerveps	NT	1
<u>Antrodia pulvinascens</u>	ospehvitkjuke	NT	1
<u>Antrodiella leucoxantha</u>	narresmåkjuke	NT	1
<u>Arctoa fulvella</u>	faksjøkelmose	NT	1
<u>Augyles intermedius</u>		NT	1
<u>Aulacomnium turgidum</u>	fjellfiltmose	VU	1

Kommunedelplan for naturmangfald

<u>Bombus (Alpinobombus) hyperboreus</u>	tundrahumle	NT	1
<u>Botryobasidium medium</u>	trollblondehinne	NT	1
<u>Branta bernicla</u>	ringgås	NT(Svalbard)	1
<u>Caesiodiscus populicola</u>	ospeblåskål	VU	1
<u>Carbonicola anthracophila</u>	lys brannstubbelav	VU	1
<u>Carex binervis</u>	heistarr	NT	1
<u>Catabrosa aquatica</u>	kildegras	NT	1
<u>Cephus grylle</u>	teist	NT	1
<u>Cerastium ×blyttii</u>	blyttarve	CR	1
<u>Cerastium nigrescens</u>	snøarve	VU	1
<u>Chaenotheca hygrophila</u>	sumphodenål	CR	1
<u>Chrysis ignita</u>	ildgullveps	EN	1
<u>Circus cyaneus</u>	myrhauk	EN	1
<u>Cliostomum leporosum</u>	meldråpelav	VU	1
<u>Cochlearia anglica</u>	engelsk skjørbuksurt	VU	1
<u>Coltricia cinnamomea</u>	kanelsandkjuke	VU	1
<u>Draba lactea</u>	lapprublom	VU	1
<u>Elixia flexella</u>		VU	1
<u>Emberiza hortulana</u>	hortulan	CR	1
<u>Filago arvensis</u>	ullurt	NT	1
<u>Gavia adamsii</u>	gulnebbblom	VU	1
<u>Granulobasidium vellereum</u>	almeskinn	VU	1

Kommunedelplan for naturmangfald

<u>Gyalecta friesii</u>	huldrelav	NT	1
<u>Gymnadenia densiflora</u>	praktbrudespore	NT	1
<u>Hydrocoloeus minutus</u>	dvergmåke	VU	1
<u>Hyphoderma medioburiense</u>	lundkremskinn	NT	1
<u>Hypochaeris maculata</u>	flekkgrisøre	NT	1
<u>Kiaeria falcata</u>	sigdfrostmose	NT	1
<u>Koenigia islandica</u>	dvergsyre	VU	1
<u>Lecanora albella</u>	bleikkantlav	NT	1
<u>Letharia vulpina</u>	ulvelav	NT	1
<u>Malus sylvestris</u>	villeple	VU	1
<u>Opegrapha vermicellifera</u>	prikkskriblelav	VU	1
<u>Perdix perdix</u>	rapphøne	RE	1
<u>Phaeophyscia constipata</u>	kalkrosettlav	VU	1
<u>Physodontia lundellii</u>	luggskinn	VU	1
<u>Poa alpina var. vivipara</u>	knoppfjellrapp	NT	1
<u>Poa arctica var. elongata</u>	oppdalsrapp	VU	1
<u>Poa arctica</u>	jervrapp	VU	1
<u>Postia lateritia</u>	laterittkjuke	VU	1
<u>Postia parva</u>	puslekantkjuke	NT	1
<u>Primula scandinavica</u>	fjellnøkleblom	NT	1
<u>Pyrenula occidentalis</u>	gul pærrelav	NT	1
<u>Ramalina thrausta</u>	trådragg	VU	1

Kommunedelplan for naturmangfald

<u>Rhogogaster viridis</u>		NT	1
<u>Rhynchospora fusca</u>	brunmyrak	NT	1
<u>Sagina nivalis</u>	jøkelarve	NT	1
<u>Saxifraga hypnoides</u>	mosesildre	EN	1
<u>Scapania brevicaulis</u>		EN	1
<u>Sebastes norvegicus</u>	vanlig uer	EN	1
<u>Sistotrema alboluteum</u>	gulstrøkjuke	NT	1
<u>Taxus baccata</u>	barlind	VU	1
<u>Tenthredo fagi</u>		VU	1
<u>Thujacorticium zurhausenii</u>	trollskinn	EN	1
<u>Thymus serpyllum</u>	småtimian	NT	1
<u>Tringa totanus subsp. totanus</u>		NT	1
<u>Urtica urens</u>	smånesle	VU	1
<u>Viola rupestris</u>	grusfiol	NT	1
<u>Xanthoparmelia verruculifera</u>	stiftskjærgårdslav	VU	1
<u>Xema sabini</u>	sabinemåke	EN(Svalbard)	1
<u>Xerotrema megalospora</u>		EN	1

Artar som er vurdert å utgjere ein risiko i kommunen

Liste over alle artar som er vurdert å utgjere ein risiko i kommunen som er registrert i [Artsdatabankens artskart](#). Klikk på det latinske namnet for meir informasjon om arten. LO = Lav risiko, PH = Potensielt høg risiko, HI = Høg risiko, SE = Svært høg risiko.

Kommunedelplan for naturmangfald

Vitenskapeleg namn	Norsk namn	Kategori	Tal på observasjonar
<u>Branta canadensis</u>	kanadagås	HI	579
<u>Rosa rugosa</u>	rynkerose	SE	354
<u>Lupinus polyphyllus</u>	hagelupin	SE	293
<u>Impatiens glandulifera</u>	kjempespringfrø	SE	249
<u>Reynoutria japonica</u>	parkslirekne	SE	148
<u>Acer pseudoplatanus</u>	platanlønn	SE	104
<u>Aix galericulata</u>	mandarinand	LO	37
<u>Neovison vison</u>	mink	SE	33
<u>Anser indicus</u>	stripegås	LO	31
<u>Lepidotheca suaveolens</u>	tunbalderbrå	PH	30
<u>Limax maximus</u>	boakjølsnegl	SE	27
<u>Senecio viscosus</u>	klistersvineblom	SE	25
<u>Tsuga heterophylla</u>	vestamerikansk hemlokk	SE	24
<u>Picea sitchensis</u>	sitkagran	SE	22
<u>Sambucus racemosa subsp. racemosa</u>	rødhyll	SE	21
<u>Arion (Arion) vulgaris</u>	brunskogsnegl	SE	18
<u>Noccaea caerulescens</u>	vårpengeurt	PH	16
<u>Hesperis matronalis</u>	dagfiol	HI	16
<u>Galanthus nivalis</u>	snøklokke	PH	14
<u>Aruncus dioicus</u>	skogskjegg	SE	13

Kommunedelplan for naturmangfald

<u>Aesculus hippocastanum</u>	hestekastanje	HI	13
<u>Rhododendron catawbiense</u>	parkrhododendron	SE	13
<u>Thuja plicata</u>	kjempetuja	PH	12
<u>Lysimachia nummularia</u>	krypfredløs	SE	12
<u>Campanula rapunculoides</u>	ugrasklokke	HI	11
<u>Cyanus montanus</u>	honningknoppurt	SE	11
<u>Lysimachia punctata</u>	fagerfredløs	SE	11
<u>Pseudotsuga menziesii</u>	douglasgran	PH	10
<u>Galium mollugo</u>	veistormaure	LO	10
<u>Cotoneaster dielsianus</u>	dielsmispel	SE	9
<u>Narcissus pseudonarcissus</u>	påskelilje	PH	9
<u>Hylotelephium telephium</u>	hagesmørbukk	LO	9
<u>Sambucus racemosa</u>	buskhyll	SE	9
<u>Myosotis sylvatica</u>	skogforglemmegei	PH	8
<u>Petasites japonicus subsp. giganteus</u>	japanpestrot	SE	8
<u>Cotoneaster bullatus</u>	bulkemispel	SE	8
<u>Coleosporium tussilaginis</u>	furubarskålrust	PH	7
<u>Filipendula camschatICA</u>	kjempemjødurt	HI	7
<u>Epilobium ciliatum subsp. ciliatum</u>	ugrasmjølke	SE	6

Kommunedelplan for naturmangfald

<u>Rhododendron brachycarpum</u>	fuji-rhododendron	HI	6
<u>Picea ×lutzii</u>	lutzgran	SE	6
<u>Melilotus albus</u>	hvitsteinkløver	SE	6
<u>Thermopsis montana</u>	sommerlupin	PH	6
<u>Othocallis siberica</u>	russeblåstjerne	HI	6
<u>Laburnum anagyroides</u>	gullregn	SE	6
<u>Ovibos moschatus</u>	moskusfe	PH	5
<u>Omphalodes verna</u>	vårkjærminne	PH	5
<u>Saponaria officinalis</u>	såpeurt	PH	5
<u>Pinus contorta</u>	vrifuru	SE	5
<u>Anaphalis margaritacea</u>	perleevigblom	PH	5
<u>Oncorhynchus mykiss</u>	regnhueørret	HI	4
<u>Cotoneaster lucidus</u>	blankmispel	SE	4
<u>Pinus cembra</u>	sembrafuru	PH	4
<u>Cotoneaster villosum</u>	spissmispel	SE	4
<u>Rubus spectabilis</u>	prydbringebær	SE	4
<u>Syringa vulgaris</u>	syrin	SE	4
<u>Myrrhis odorata</u>	spansk kjørvel	SE	4
<u>Rheum rhabarbarum</u>	hagerabarbra	PH	4
<u>Rudbeckia laciniata</u>	gjerdesolhatt	LO	4
<u>Abies procera</u>	nobelgran	PH	3
<u>Cytisus scoparius</u>	gyvel	SE	3

Kommunedelplan for naturmangfald

<u>Oncorhynchus gorbuscha</u>	pukkellaks	SE	3
<u>Prunus domestica subsp. insititia</u>	kreke	LO	3
<u>Symphytum asperum</u>	fôrvalurt	HI	3
<u>Rodgersia podophylla</u>	koreabronseblad	PH	2
<u>Chamaecyparis lawsoniana</u>	lawsonsypress	LO	2
<u>Chamaecytisus hirsutus</u>	lodnegyvel	LO	2
<u>Papaver cambricum</u>	gul valmuesøster	PH	2
<u>Lamiastrum galeobdolon subsp. galeobdolon</u>	parkgulltvetann	HI	2
<u>Thalictrum aquilegiifolium</u>	akeleiefrøstjerne	LO	2
<u>Ribes uva-crispa</u>	stikkelsbær	PH	2
<u>Solidago canadensis</u>	kanadagullris	SE	2
<u>Geum macrophyllum</u>	amerikahumleblom	HI	2
<u>Rosa moyesii</u>	mandarinrose	LO	2
<u>Phacelia tanacetifolia</u>	honningurt	LO	2
<u>Bromopsis inermis</u>	bladfaks	SE	2
<u>Cotoneaster tomentosus</u>	filtmispel	HI	2
<u>Pulmonaria rubra</u>	rød lungeurt	PH	2
<u>Karpatiosorbus latifolia</u>	breiasal	LO	2
<u>Papaver croceum</u>	sibirvalmue	PH	2

Kommunedelplan for naturmangfald

<u>Astrantia major</u>	stjerneskerm	LO	2
<u>Picea glauca</u>	hvitgran	HI	2
<u>Tilia platyphyllos</u>	storlind	HI	2
<u>Abies sachalinensis</u>	sakhalinedelgran	LO	2
<u>Muscaris botryoides</u>	perleblom	HI	2
<u>Syringa josikaea</u>	ungarnsyrin	PH	2
<u>Telekia speciosa</u>	tusenstråle	HI	2
<u>Viola xwittrockiana</u>	hagestemorsblom	HI	2
<u>Lamiastrum galeobdolon subsp. argentatum</u>	sølvvetann	HI	2
<u>Trollius asiaticus</u>	hageballblom	LO	2
<u>Alnus cordata</u>	italiaor	LO	2
<u>Reynoutria sachalinensis</u>	kjempeslirekne	SE	1
<u>Petasites hybridus</u>	legepestrot	SE	1
<u>Amelanchier spicata</u>	blåhegg	SE	1
<u>Cercidiphyllum japonicum</u>	hjertetre	LO	1
<u>Abies amabilis</u>	stillehavsedelgran	LO	1
<u>Narcissus poëticus</u>	pinselilje	PH	1
<u>Laburnum alpinum</u>	alpegullregn	SE	1
<u>Suillus grevillei</u>	lerkesopp	PH	1
<u>Euphorbia epithymoides</u>	vårvortemelk	LO	1
<u>Abies cephalonica</u>	gresk edelgran	LO	1
<u>Abies grandis</u>	kjempeedelgran	PH	1

Kommunedelplan for naturmangfald

<u>Pinus mugo</u> <u>subsp. uncinata</u>	fransk bergfuru	SE	1
<u>Carpinus betulus</u>	agnbøk	PH	1
<u>Datura stramonium</u> var. <u>chalybaea</u>	blåpiggeple	LO	1
<u>Lonicera involucrata</u>	skjermleddved	SE	1
<u>Alnus alnobetula</u>	grønnor	SE	1
<u>Rubus odoratus</u>	rosebær	PH	1
<u>Geum ternatum</u>	sibirmuregull	PH	1
<u>Picea pungens</u>	blågran	LO	1
<u>Cepaea (Cepaea) nemoralis</u>	lundsnegl	PH	1
<u>Amelanchier alnifolia</u>	taggblåhegg	SE	1
<u>Cryptomeria japonica</u>	japanseder	LO	1
<u>Cerastium tomentosum</u>	filtarve	SE	1
<u>Lolium multiflorum</u>	italiaraigras	LO	1
<u>Veronica filiformis</u>	gravveronika	PH	1
<u>Lupinus nootkatensis</u>	sandlupin	SE	1
<u>Pinus peuce</u>	silkefuru	LO	1
<u>Doronicum columnae</u>	balkangullkurv	PH	1
<u>Noccaea caerulescens</u> subsp. <u>caerulescens</u>		PH	1
<u>Berberis julianae</u>	julianaberberis	LO	1
<u>Syringa komarovii</u>	nikkesyrin	LO	1

Kommunedelplan for naturmangfold

<u>Trifolium incarnatum</u>	blodkløver	PH	1
<u>Salix viminalis</u>	kurvpil	SE	1
<u>Datura stramonium</u>	piggeple	LO	1
<u>Cymbalaria muralis</u>	murtorskemunn	PH	1
<u>Spiraea ×arguta</u>	brudespirea	PH	1
<u>Abies veitchii</u>	veitchadelgran	LO	1
<u>Scilla forbesii</u>	snøstjerne	PH	1
<u>Spiraea chamaedryfolia</u>	bjarkøyospirea	PH	1
<u>Sorbus koechneana</u>		PH	1
<u>Chaenomeles japonica</u>	småildkvede	PH	1
<u>Primula elatior subsp. elatior</u>	lundnøkleblom	SE	1
<u>Gammarus tigrinus</u>		SE	1
<u>Codium fragile</u>	pollpryd	SE	1
<u>Pulmonaria mollis</u>	kantlungeurt	PH	1
<u>Hydrangea petiolaris</u>	klatrehortensia	LO	1
<u>Phedimus aizoon</u>	rakbergknapp	HI	1
<u>Tilia platyphyllos subsp. cordifolia</u>	storlind	HI	1
<u>Prunus cerasus</u>	surkirsebær	PH	1
<u>Symphoricarpos albus var. laevigatus</u>		HI	1

Kommunedelplan for naturmangfald

<u>Heracleum mantegazzianum</u>	kjempebjørnekjeks	SE	1
<u>Alchemilla mollis</u>	praktmarikåpe	SE	1
<u>Melampsoridium hiratsukanum</u>	orerust	HI	1
<u>Pinus contorta var. latifolia</u>	innlandsvrifuru	SE	1
<u>Tulipa sylvestris</u>	villtulipan	PH	1
<u>Geranium macrorrhizum</u>	roestorkenebb	PH	1
<u>Spiraea salicifolia</u>	hekkspirea	HI	1
<u>Cotoneaster divaricatus</u>	sprikemispel	SE	1
<u>Bergenia cordifolia</u>	hjertebergblom	HI	1
<u>Caragana arborescens</u>	sibirertebusk	HI	1
<u>Alnus alnobetula subsp. <i>alnobetula</i></u>	alpegrønnor	SE	1
<u>Aconitum ×cammarum</u>	prakthjelm	PH	1
<u>Malus domestica</u>	hageeple	SE	1
<u>Phaeolepiota aurea</u>	gullskjellsopp	PH	1
<u>Aronia melanocarpa</u>	svartsurbær	LO	1